

SZAKDOLGOZAT

PRÁVICS REBEKA

2024

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Állattenyésztési Tudományok Intézet
Ménestudományok felsőoktatási szakképzés szak**

LOVAK MOZGÁSBÍRÁLATA

Belső konzulens:	Dr. Bartos Ádám egyetemi docens
Belső konzulens intézete/tanszéke:	Élettani és Takarmányozástani Intézet Takarmányozástani és takarmányozás-élettani Tanszék
Készítette:	Právics Rebeka

**Készthely
2024**

Tartalom

1.	Bevezetés.....	4
2.	Irodalmi áttekintés	4
2.1	Bírálat előfeltételei.....	4
2.2	Lovak felkészítése a szemlére	5
2.3	A ló bemutatása	5
2.4	A ló testtájainak elbírálása	8
2.5	Kiképzési skála	14
2.5.1	Ütem.....	14
2.5.2	Elengedettség	15
2.5.3	Támaszkodás.....	16
2.5.4	Lendület.....	17
2.5.5	Egyenesre igazítottság	18
2.5.6	Összeszedettség	18
2.6	Mozgást befolyásoló tényezők	19
2.7	Jármódok	22
2.7.1	Ügetés.....	22
2.7.2	Vágta.....	23
2.7.3	Lépés.....	24
2.8	Lovagolhatóság	25
2.9	Mozgás jellemzői.....	25
2.10	Hibás mozgások	26
3.	Saját vélemény, javaslatok.....	27
4.	Összefoglalás	27
5.	Irodalomjegyzék	28
5.1.	Felhasznált források.....	28
5.2.	Ábrajegyzék	29
	HALLGATÓI NYILATKOZAT	30
	KONZULENSI NYILATKOZAT	31

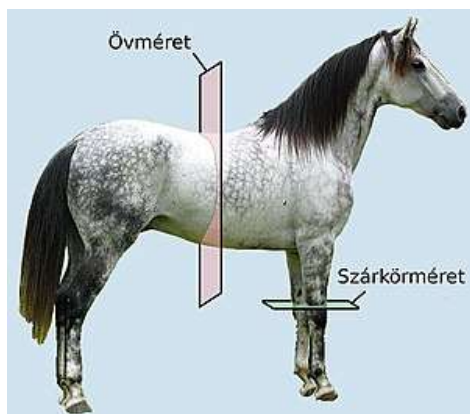
1. Bevezetés

Minden haszonállatot, mint a nevéből is kitűnik a hasznáért tenyésztenek: tej, hús, tojás stb. A ló legfontosabb haszna a mozgás, ami egy nagyon összetett folyamat. Megítélése komoly anatómiai ismereteket, nagy gyakorlatot és jó szemet igényel, másrészt a tőle való elvárások koronként, fajtánként, hasznosítási típusonként eltérő, és összefüggésben van a lovagolhatósággal, küllemmel. A témám választásának oka, hogy a mindennapi lovakkal való munkám során érteni szerettem volna a lovak mozgáskultúráját, illetve a lovak felépítését. Szakdolgozatom témája, tematikája ebbe szeretne némi betekintést nyújtani. A megértés érdekében részt vettem a Nemzeti Lovarda – A modern sport ló mozgásának értékeléséről szóló szakmai napon is, ahol a szakemberektől több olyan információt hallottam, amit szakdolgozatomban is hasznosítok.

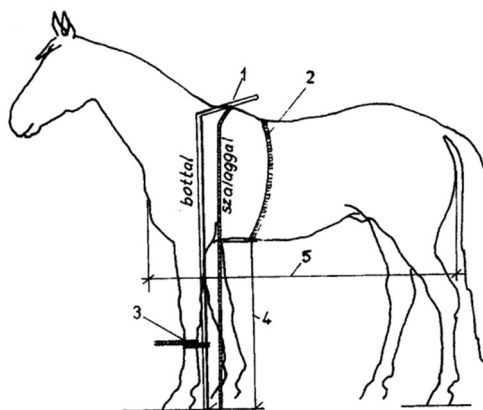
2. Irodalmi áttekintés

2.1 Bírálat előfeltételei

A bírálat első mozzanata a ló egyedi azonosítása és testméreteinek felvétele. Az azonosításhoz a bíró megkapja a ló hivatalos iratait, amely tartalmazza az egyed születési idejét, ivarát, színét, jegyeit, bélyegzését, tenyésztőjét és tulajdonosát, valamint a származását. A bíró összeegyezteti a papírokon szereplő adatokat az elbírálandó ló tényleges, látható jegyeivel, adataival. Ezután következik a méretfelvétel, amit mindig nyugodt körülmények között, sima, kemény talajon kell végezni. A következő méreteket szokták felvenni a bírálat előtt: marmagasság bottal és szalaggal, övméret és szarkörméret. (1., 2. ábra) (lovasakademia.webnode.hu)

1. ábra

2. ábra

A tenyészszeleken legtöbbször a tulajdonos vezeti elő a lovat viszont nagyobb rendezvényeken erre külön profi személyzet van, hogy a bírák előtt a lehető legjobb képet mutassák az állatok. A ló bemutatása sokkal nagyobb jelentőségű, és sokkal komolyabb feladat, mint azt gondolnánk. Fontos, hogy a bírák az adott lovat nem ismerik, olyan képet fognak kialakítani róla, amelyet abban a néhány percben mutat, amíg előttük van. A lovat úgy kell bemutatni, hogy az itt kapott pontszámok vagy döntések esetleg egész életére elkísérk a lovat. (hobbiallat.hu)

2.2 Lovak felkészítése a szemlére

A lovat a szemle napjára kiállítási kondícióba kell hozni, ez nagyon enyhe plusz kondíciót jelent. Ha rendszeresen mozgatjuk, akkor a zsír helyett izomtömeg fog képződni, ami sokkal előnyösebb képet mutat. A versenykondíció viszont nem kiállításra való, mert az apróbb küllemi hibák (pl: kissé laza ágyék) kiütközhetnek, míg kiállítási kondícióban rejtve maradhatnak. A kondíció kialakítása általában 1-2 hónapot vesz igénybe, ezt természetesen befolyásolja a kiindulási állapot.

Fontos az is, hogy a körmölést, patkolást ne a szemle előtti napra hagyjuk, hanem kb. 1-2 héttel előtte végeztessük el. A frissen patkolt ló előfordul, hogy „óvatosan” jár, topog vagy esetleg 1-2 napig nem jár tisztán, ami egy szemlén végzetes lehet.

A szemle előtti hetekben már gyakorolni kell magát az elővezetést, mert ezt egyik ló sem tudja. A lóra egy finom, vékony elegáns (szemző nélküli) kantár kerül csak. A fiatal csikók bemutatása általában 2 éves korig kötőfékben történik. Ezután meg kell tanítani a lovat nyugodtan, négy lábon szabályosan állni, illetve lépésben és ügetésben elővezettetni. Nem alkalmas a szabályos felállításra az egy elővezető szárral kialakított felszerelés, mert nem lehet a ló jobb vagy bal oldalát külön-külön segíteni a felállításkor. (lovasok.hu)

2.3 A ló bemutatása

A felállítás a következő képpen történik. A lovat a bírák elé vezetjük, és ott a kijelölt négyszögben úgy állítjuk fel, hogy a bal oldalát lássák a bírók. Szembe állunk a lóval, a jobb szarát a bal kezünkbe a jobb szarát a bal kezünkbe fogjuk a zabla alatt kb. 20-30 cm-rel. A maradék szarát nem lógtatjuk mert abba beleléphet a ló, hanem karikába fogjuk valamelyik

kezünkben. A lovat jobb és bal szárral tudjuk előre-hátra léptetni, ha viszont úgy látjuk a felállítás nem előnyös, tegyünk egy kiskört és próbáljuk meg újból. Általában akkor sikerül szépen a felállítás, ha nyugodt lépésből egyszerűen megálltjuk a lovat, esetleg utána egy felet hátraléptetjük, ilyenkor a megálláskor az elejére került testsúly újból hátra kerül. Ha túl sokat kell húzni-vonni a felálltőhelyen, akkor már általában nem lesz előnyös a végeredmény.

(3., 4. ábra) Az állás akkor szabályos, ha a ló négy lábát egyenletesen terheli, testsúlyával nem dől az elejére. Az első lábak kis, a hátsók kis vagy közepes terpeszben olyan módon, hogy a bérák felőli lábak széjjelebb, a túloldaliak összébb, így mind a négy láb tisztán látható oldalról. A ló figyelmesen előre tekint, fülét hegyezi, fejét enyhén megemeli. Összességében természetes tartásban, egyensúlyban, nyugodtan négy lábon áll és élénk tekintettel figyel. (lovasok.hu)

3. ábra

4. ábra

Ha sikeresen felállítottuk a lovat kezdődhet a bírálat. A bírálat célja nem az aprólékos hibakeresés, hanem az egyed használati és tenyésztési szempontból való értékelése. Aki egy adott fajtájú lovat bírál, annak kell, hogy a fejében legyen egy kép a fajta standardjéről, az abban a fajtában elképzelt ideális, tökéletes lóról.

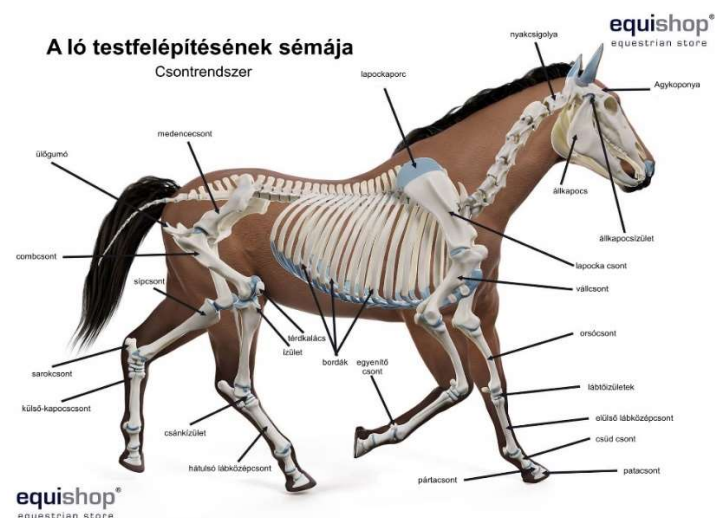
Ez nyilván fajtánként mást és mást jelent. Ehhez az ideális lóhoz viszonyítjuk a látott lovat, és pontozzuk, hogy az mennyire áll közel a fajta standardjéhez, vagyis egyértelműen kiderül-e a lóról ránézésre, hogy mely fajtához tartozik. Annak a lónak jó a fajtajellege, amelyikről ránézésre megállapítható, hogy mely fajtához, de minimum mely fajtacsoporthoz tartozik. A küllemet nagyban befolyásoló tényező a ló kondíciója, tápláltsági állapota és a ló használata. Ha egy ló helyesen van lovagolva, nyaka felül megizmosodik, alul kiüresedik ezáltal szépen ívelté válik. Ha állandóan szár ellen megy, ahogy az 5. ábrán látható, akkor a nyaka alul izmosodik meg és néhány év alatt szarvasnyaka lesz.

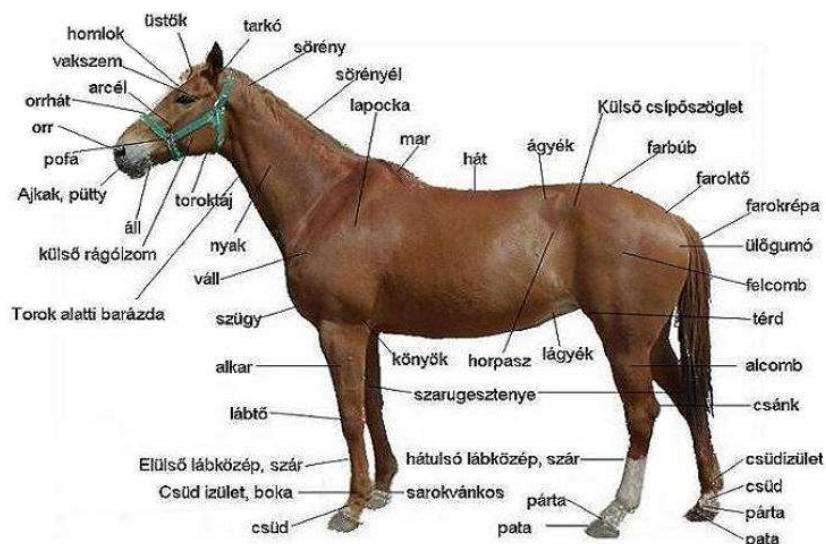
Ha hátból dolgozik, akkor hosszú hátizmai megerősödnek, jobb felsővonala lesz. Ha hát nélkül megy, akkor a hátizmok elsorvadnak, üres, izomszegény lesz a háta. Ha jól van *5. ábra*

tornáztatva, lovagolva, a hátulsó lábakkal maga alá léptetve, akkor a fara is izmosodik. Ha mindig az elejére esve jár, akkor a fara kevésbé lesz izmos. Ha megerőltetik, akkor az eleje megrokkann, libegőssé válik. Gyakran begyulladt, majd megrövidült inak is rokkant lábálláshoz vezetnek. (lovasakademia.webnode.hu)

2.4 A ló testtájainak elbírálása

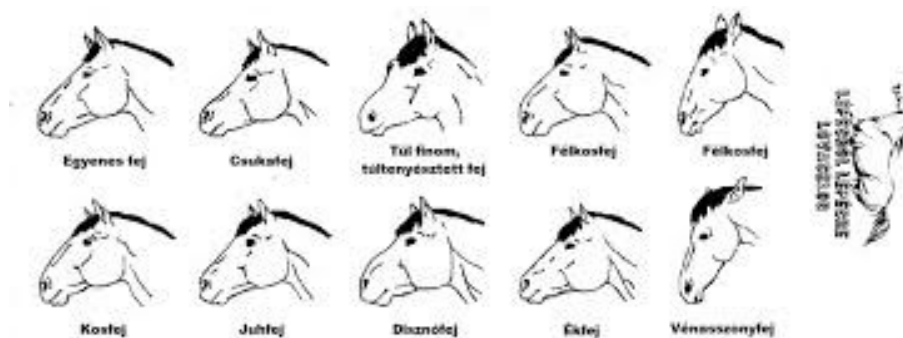
6. ábra

7. ábra

A fej a teljesítőképességet alig befolyásolja, külső alakulása mégsem hanyagolható el, mert egyrészt a ló tetszetőséget és szépségét emeli, vagy rontja, másrészt a fej alakulásából a ló nemességére, vérmérsékletére és fajtájára lehet következtetni.

Általában a fej egészben véve lehet finom és durva. A finom fej nemes, melegvérű lovaknak vékony bőrrel és finom szőrrel fedett, szép vonalú fejformája. Éles arcléc és kifejezés teli szemek, további jellemzői a fejalakulásnak. A durva, vagy goromba fej aránytalanul nagy, otromba, vastag bőr alatti kötőszövettel, elmosódott, alig kiemelkedő arcéllal, durva és dús szőrzettel, álmos, lusta kifejezésű, vagy éppen kifejezéstelen szemekkel.

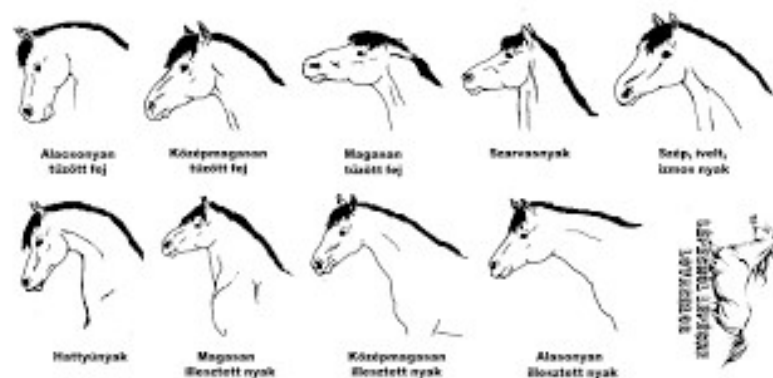

8. ábra

Azt, ahogy fej és a nyak össze van kapcsolva, fejtűzésnek nevezzük. A magas fejtűzésű ló magasan tartja fejét, az

alacsony fejtűzésű alacsonyan. Előbbi nehezen vezethető, utóbbi könnyen szár mögé megy. Hátasló feje legyen középmagasan tűzött. (8. ábra)

A nyak és a mellkas összeköttetését nyakillesztésnek mondjuk. A nyakillesztés is lehet magas, középmagas és alacsony. Magas nyakillesztésű ló nyaktartása magas, baltavágása elmosódott, alacsony nyakillesztésűé jól kifejezett, mély baltavágás mellett alacsony. A szép és jó nyak a testnagysághoz viszonyítva arányosan hosszú, jól izmolt, karcsú, egyenes vagy enyhén domború felső vonalú, enyhén homorú torokéllal, (egyenes, karcsú nyak). Ezzel szemben a rövid, vastag nyak (disznónyak) merev, az ilyen ló nehezen vezethető, ezért hátaslovon ez hiba. A homorú sörényéllal bíró, domború torokélű nyakalakulás (fordított nyak, szarvasnyak) szintén előnytelen hátaslovon, nemkevésbé a lapos, rosszul izmolt, kevésbé mozgékony nyak (deszkanyak). A hattyúnyak szép, hosszú, jól izmolt nyakforma, erősebben hajlott sörényéllal. (9. ábra)

9. ábra

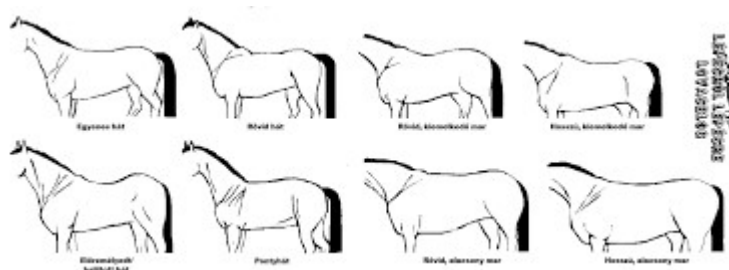
A mellkasban nemes szervek: a szív és a tüdő foglalnak helyet. A ló teljesítőképességét, munkabírását e szervek fejlettsége lényegesen befolyásolja, ezért a jó mellkas igen fontos követelmény.

A mellkas mindig mély, elég széles és elég hosszú legyen. A mellkas akkor elég mély, ha alsó vonala a könyök alatt húzódik, Szélessége felől – ami a bordák íveltségének függvénye – a szügy szélessége tájékoztat. A mellkas hosszát a váll és az utolsó bordák közötti távolság határozza meg.

A mellkas részei közül a mar hosszú, magas és jól izmolt legyen. A hosszú mar mélyen benyúlik a hátba, így ez utóbbi rövidebb, erősebb, teherbíróbb lesz, de a hosszú mar kedvező

alapot nyújt az eléggé dőlt lapocka fekvés számára is. A magas mar viszont egyrészt hosszú lapockával jár együtt, másrészt jó tapadási felületet biztosít a hátizmoknak. Jól izmoltnak pedig azért kell lennie, mert a rosszul izmolt mar könnyen feltörik és a hátat is gyengíti. Az alacsony mar hátraslovon hátrányos, de hámos- és málhás lovon, különösen ha nem nagyon rövid, nem hiba. A túl magas, éles mar a feltörés veszélye miatt hátrányos.

A hát rövid, egyenes, széles és izmolt legyen. A rövid hát rendszerint egyenes is szokott lenni. Az egyenes hát azért előnyös, mert erős. Ha a hát hosszú és lefelé hajló, akkor gyenge, csökkent teherbírású, tehát hátrányos. A lefelé ívelt, domború felsővonalú hát (ponty – vagy ívelt hát) igen erős, de mégis hátrányos, mert a nyereg rosszul fekszik rajta, továbbá mert csúnya és az ilyen ló ráz is. A széles hát jó nyeregfekvést biztosít, ezért hátraslovon, kivált

10. ábra

pedig málháslovon fontos követelmény.

A nyeregtáj legyen izmos, hogy a nyeregnek jó fekvést biztosítson.

Keskeny és rosszul izmolt nyeregtájék könnyen feltörik. (10. ábra)

A szügy – azonkívül, hogy a mellkas szélességéről tájékoztat – nagyon fontos azért, mert a rosszul alakult szügy hámoslovon könnyen feltörik, másrészt, a szügyalakulás a munkabírást lényegesen befolyásolja. Az elülső lábak szabálytalan állásának előidéző oka igen gyakran a szügyben található. A szügy elég széles, izmos és elég mély legyen. Túl széles szügy (oroszlánszügy) rendszerint hidegvérű lovakon fordul elő. Hámoslovakon megengedhető, sőt néha előnyös is, de hátraslovon nem kívánatos. A keskeny szügy már mindenféle lovon hiba. Ha a vállak nagyon hátrahelyezettek, vagy ha a szegycsont elülső vége nagyon kiáll (kakasszügy, sólyomszügy) akkor a szügy könnyen feltörik. Viszont ha a vállak a szügy síkjára kerülnek (kecskeszügy) akkor összenyomott, keskenyszügy jön létre, ami szintén kedvezőtlen.

A mellkas oldala a lapocka mögött néha nagyon lapos, horpadt (fűzött mellkas) máskor a szívtájék benyomott (üres szívtájék). Mindkét hiba a szív és tüdők hiányos fejlettségére utal, tehát a ló használhatóságát és munkabírást csökkenti.

Az ágyék ugyanúgy, mint a hát, legyen rövid, széles jól izmolt és egyenes. A hajlott, hosszú

ágyék gyenge, a felfelé ívelt (ponty-ágyék) pedig ráz és csúnya.

A has alakja rendszerint a takarmányozással függ össze. A sok zöld- és szálatakarmányon tartott lovak, továbbá tenyészkancák hasa nagy szokott lenni (pókhas, szalmahas, csüngőhas) míg a főleg szemestakarmányon tartott, továbbá rosszul táplált lovaké karcsú, felhúzódott (agárhas). A nagyhasú ló nehezen jár, a heveder rajta előrecsúszik, a felhúzódott hasú ló bélrendszere pedig rosszul fejlett. Használati lovon a legjobb a középnagy has.

(11. ábra) A far legkiemelkedőbb pontja a farbúb. Ha ez magasabb a mar legmagasabb pontjánál, akkor a lovat túlnőttnek mondjuk. Ez hátsólovon hátrányos tulajdonság, mert az amúgyis elől levő súlypont ilyenkor még előbbre kerül.

11. ábra

A far szilárd vázát a csontos medence alkotja. Ez a medencecsontból, a keresztcsontból és az első 3-4 farokcsigolyából áll. A mozgás létrehozásában – különösen ha a ló terhet is húz - a hátsó lábak lényegesen nagyobb munkát végeznek, mint az elülsők. Ennek megfelelően a hátsó lábakon sokkal nagyobb izomtömegnek kell lennie. Miután a hátsó láb izmainak legjava a medencéről húzódik a fel- és alcombra , továbbá mert az ágyékról és gerincoszlopról is tekintélyes izmok haladnak a medencére, ennek a testrésznek, nagynak, terjedelmesnek kell lennie. A medence és ezzel a far alakulása úgy a gyors mozgás, mint a teherhúzás, vagyis a teljesítőképesség szempontjából döntő jelentőségű. Lóbírálat alkalmával a far szélességét, hosszúságát és felső vonalát, valamint izmoltságát figyeljük. A far szélességét a két külső csípőszögletnek, egymástól, hosszúságát a külső vagy belső csípőszögletnek az ülőgumótól való távolsága, a far felsővonalát pedig a keresztcsont helyzete határozza meg. A széles far hámos, főleg tűzérhámos lovakon fontos követelmény, míg gyorsmozgású lovakon, így hátsó lovakon is inkább a hosszú fart kívánjuk meg. A far felső vonala gyorsjárású hátsólovon oldalról nézve vízszintes (egyenes far) vagy ami még kedvezőbb, a vízszintest megközelítő, hátrafelé enyhén lejtős legyen (dinnyefar). Ilyen faralakulással a ló testét erősebben és kiadósabban löki előre, vagyis a lépés tértnyerőbb, a járás pedig gyorsabb lesz. Az ugró lovon a csapott far előnyösebb, mert csapott farú ló könnyebben ágaskodik és ugrik, mivel a test elülső részének emelése, valamint felfelé lökése könnyebb. Természetes, hogy a medence – és

keresztcsont által megalapozott farnak izmosnak kell lennie.

Az elülső és a hátulsó lábak szerepe és működése eltér egymástól. (12., 13. ábra) Az elülső lábak a test alátámasztására és a rázkódtatás csökkentésére is hivatottak, a hátulsó az alátámasztáson kívül inkább a súlyeltolást, vagyis a test és a teher elmozdítását végzik. Ezért a két lábpár felépítése is különböző.

12. ábra

13. ábra

Úgy az alátámasztás, mint a rázkódtatás csökkentése főleg hátsólovon nagy feladatot ró az elülső lábakra. A ló súlypontja testének elülső felére, kb. a lapocka mögött képzelt függőleges vonalba (súlyvonal) esik. Minél előbb van a súlypont, annál nagyobb az elülső lábak megterhelése. A lovas és felszerelésének súlya főleg az elülső lábak megterhelését fokozza, ezért hátsólovon, különösen gyors járás alkalmával, a test elülső részének rázkódtatása igen tekintélyes. Ennek csökkentése végett az elülső lábak a törzshöz nem mereven, csontokkal (lónak nincs kulcsontja), hanem rugalmasan csak izmokkal vannak hozzákapsolva.

Ezek az izmok a lapocka és a felkar belső oldaláról húzódnak a szegycsontra és a bordákra, , miáltal a mellkas úgy van felfüggesztve, mintha csak izomhevederbe lenne fektetve. A

bonctani viszonyok ilyen alakulása a rázkódtatás csökkentésére kiválóan alkalmassá teszi a lábat. De ugyanezt a célt más berendezések is szolgálják, így a vállnak és az ujj ízületeinek szögélése, az ízületek porcai, továbbá nem kis mértékben a pata szerkezeti működése.

Ami az elülső láb egyes részeit illeti, a lapocka akkor alakult kedvezően, ha dőlt, hosszú, izmos és mozgékony. A dőlt lapocka a felkarral kisebb szöget zár be, ez a rázkódtatás szempontjából is előnyösebb. Ezért háttaslovakon a dőlt lapocka előnyös és kívánatos. A teherhúzás és gyors mozgás szempontjából a meredek lapocka előnyösebb, mert ilyen lapockájú ló jobban nekidől a tehernek és lépése is kiadósabb. Ezért igavonó- és kocsilovakon a meredek lapocka előnyös. A lépés hosszát a lapocka hossza is kedvezően befolyásolja. A hosszú lapocka előnyös, a rövid hátrányos. A vállak inkább alacsonyan helyeződjenek, mint magasan. A felkar és az alkar jól izmolt és hosszú legyen, mert ez előnyösen befolyásolja a lépés hosszát és a járást. A lábközép és a csüd (14. ábra) ellenben akkor jó, ha rövid, mert itt már csak inak vannak a csontokon, melyek annál erősebbek, minél rövidebbek a csontok. Az ízületek úgy az elülső, mint a hátulsó lábakon szélesek, terjedelmesek legyenek, mert a keskeny, vékony ízület gyenge, hamar elhasználódik

A hátulsó láb- az erő kifejtés és a kiadós mozgás érdekében – legyenek nagyon izmosak,

14. ábra

a fel – és az alcomb hosszú, a lábközép és a csüd pedig rövid legyen. Az ízületek, jelesül a csánk (15. ábra) és a csüdízület széles, terjedelmes legyen.

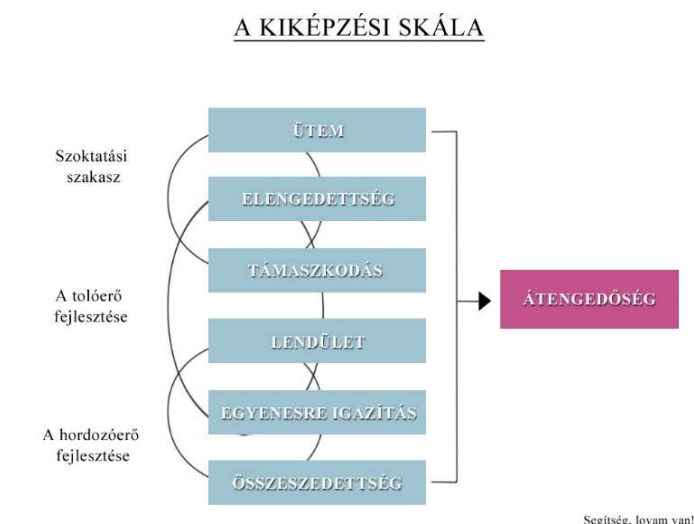
15. ábra

Miután a ló testfelépítésének minden pontja elbírálásra került a mozgásának bírálata következik.

Ahhoz, hogy a különböző korú lovak mozgását és lovagolhatóságát bírálni tudjuk fontos ismerni a kiképzési skálát, hiszen egy fiatal 4 éves lótól még nem várhatunk el olyan idomítottságot, mint egy nagydíjas lótól. (lovasakademia.webnode.hu)

2.5 Kiképzési skála

A klasszikus mindenki által ismert és használt német kiképzési skálát 1850-ben Warendorfban fejlesztették ki és Gustav Steinbrecht nevéhez köthető. A német kiképzési skála az átengedőséget célozza, mely a kiképzés legfőbb célja. Hat szintje van. (16. ábra) A különböző szintek egymással párhuzamosan fejlődnek, ahogy a ló kiképzésében előre haladunk, így a nagydíjas lónál is dolgoznak az alsóbb szintek finomításán és nem csak az összeszedettségre koncentrálnak,

16. ábra

mivel a különböző szintek szorosan összefüggnek egymással. Például egy ferde ló nem képes kellő lendületet kifejteni, a ló egyenesre igazítása pedig csak ütemesen és lendületesen érhető el. A kiképzési skála hat pontja három szakaszra osztható. Az első a szoktatási szakaszban az ütem és az elengedettség szerepel. Minden jól sikerült feladatnak ez az alapja. (lovaglasmuveszete.blog.hu)

2.5.1 Ütem

Az ÜTEM időbeli és térbeli egyenletességet jelent mind a három jármódban. A ritmusnak és térnyerésnek ugyan olyannak kell lennie az egyenes vonalon és az íveken, az oldaljárásokban és az átmenetekben. A jármódok tiszta ütemének megőrzése nélkül nem beszélhetünk eredményes kiképzésről, ez az oka annak, hogy a bírálat során az alaposztálytól nagydíjig minden szinten elsődleges elvárásként jelenik meg az ütemesség. Minden lovas szakág, így a díjlovaglás hazai és nemzetközi szabályzata is azzal az elvvel kezdődik, mely szerint a sport során a ló egészsége és jóléte a legfontosabb. Amennyiben a ló bármely jármódjában ütemhiba jelenik meg, az két dologra vezethető vissza: lovaglástechnikai hibára, vagy a ló sántaságára

(és itt most a talajviszonyok egyenetlenségét nem feltételeztem). A bíró számára nagy felelősséget jelent annak megítélése, hogy egészen pontosan melyik esettel is áll szemben, ugyanis a sánta ló jóléte egyértelműen megkérdőjelezhető és lovasát kizárással kell büntetni.

Az ütemességet tekintve nem mindegy, hogy az egyenetlenség hol jelenik meg a ló mozgásában. A feszes háttal járó ló lovasa gyakran kézzel próbál korrigálni, aminek pl. ügetésben sokszor "billegés" az eredménye, a ló elveszíti az egyébként harmonikus kétütemű mozgás egyenetlenségét. Gyakran előforduló, klasszikus eset egy jól elindított középügetés felénél becsúszó ütemhiba, ami általában a lovas rossz időben alkalmazott rossz mozdulatának, vagy egyszerűen csak pillanatnyi egyensúlyvesztésének eredménye. Hajlítások, főleg oldaljárások lovaglásakor is jellemző, hogy a "kézzel igazítás" az ügetés ütemességének rovására megy, ilyen helyzetekben a bíró nem sántaságra gyanakszik, hiszen ha a ló a programban egyébként tisztán üget, a lovas bűneként könyveli el az egyenetlenséget. A láb- vagy hátfájással küzdő lovak akár mindhárom jármódban mutathatják a problémát az ütemesség elvesztésével, pl. vágójuk négyüteművé válik, lépésük passzos vagy passz határos, de a legjellemzőbb az ügetés ütemességének szétesése a feladatok között. A sántaság tekintetében bizonytalan bíró általában azt a gyakorlatot követi, hogy megvárja a programban a "szárazakat a kézről kirágni" feladatot, ennek hiányában a sarkok és fordulók lovaglására fókuszál, hogy egyértelmű legyen számára: a ló nem a lovas keze miatt egyenetlen.

Az ütemre épülő elengedettség és támaszkodás együtt alkotják a ló alapképzésének megvalósulását és bár a fiatal ló elindítása során ez egy folyamat, az alapszinten kiképzett ló négyszögben történő megjelenését követően bírálati szempontból már együttes elvárásként jelenik meg mindhárom elem. Ezek aztán természetesen elkísérik a lovast a nagydíjig és a kiképzés legmagasabb szintjén újra a kezdetekhez hasonló kiemelt szerepet kapnak, a bírók ugyanis így állapíthatják meg, hogy a ló képzése helyes mederben zajlott-e, a kiképzési skálának megfelelően. (dijlovasedzo.hu)

2.5.2 Elengedettség

Az ELENGETTSÉG jelei egy lónál az egyenletes lépések, lengő hát, ezzel ingaszerűen együtt lengő farok, feszességtől mentes tarkó, a zabla rágása és prüsszkölés. Az elengedettség jelentősége a lovaglás során a ló hosszú távú használhatósága, a "boldog atléta" státusz megőrzése szempontjából fontos. A jó állapotban lévő ló kellően laza és együttműködő, a bíró

a látott programban nem érez "izzadtságsgzagot", azaz erőlködést sem a lovas, sem a ló részéről. Az elengedettség követelménye a ló kíméletes képzését tartja számon, hiszen a lónak így van esélye megerősödni, izmait és ízületeit használni és nem elhasználni - ellenben a folyton feszes állapot egy idő után fájdalmakat és akár tiltakozást is kiválthat. Nagyon gyakran megfigyelhető, hogy a ló és lovas elengedettsége összefüggésben van, a lovas állapotán sok múlik a ló megfelelő állapotának elérése szempontjából. Előfordul, hogy egy általánosságban jó állapotban lévő ló a program során olykor megfeszül bizonyos feladatokban vagy külső hatásra (pl. hirtelen zaj), ez a bírálat során kevésbé húzza le a pontokat, mint a folyamatosan feszes háttal közlekedő ló. Az elengedettség teljes hiánya mindenképpen negatívum a bíró számára, de ez a pontozásban általában a feladattal összefüggésben jelenik meg, pl. a feszes hát miatt egy kevésbé jó sikerült hajlítás vagy átmenet. Az elengedettség egyértelmű jelein túl a lovas ülése és segítségadása is sok mindent elárul a ló állapotáról. A második a tolóerő fejlesztésének szakaszában a támaszkodás és a lendület szerepel. Ez az első négy szakasz a campagne lovaglás vízszintes egyensúlyának képzési szakasza. (dijlovasedzo.hu)

2.5.3 Támaszkodás

A TÁMASZKODÁS a lovas keze és a ló szája közötti állandó, puha, rugózó kapcsolat. Helyes támaszkodásnál a ló megtalálja egyensúlyát a lovas alatt. A támaszkodás megítélésével folyamatosan együtt jár a keret vizsgálata is. Az ideálisan támaszkodó ló állandó kapcsolatban van a száron keresztül a lovas kezével, engedő tarkóval és kerek nyakkal, orrának vonalát mindig kissé a függőleges vonal előtt tartva. Korrekt támaszkodás nélkül sem előrelovagolni, sem rövidíteni nem lehet egy lovat úgy, hogy az ne okozzon károkat. A túl tág keret az összeszedettség felé vezető úton lehet akadály, hiszen a ló egyensúlyi állapotának megváltoztatásához szükséges a feligazítottság. A szűk keret azonban sokkal gyakrabban előforduló hiba, általában a hátsó lábak kimaradásával és feszességgel is jár. Folyamatosan szűk keretben lovagolt ló a bíró számára azt a benyomást kelti, hogy a támaszkodás kialakításában a lovas keze túlságosan nagy szerepet játszik, a "hátról előre" lovaglás nem feltétlenül valósul meg. Azt a megállapítást szem előtt tartva, hogy a ló az egyensúlyozáshoz nagy mértékben használja a nyakát, egy kézzel feligazított, összehúzott ló komoly hátránnyal indul egyensúlyának megtartását tekintve, és mindez természetesen az ütemességre és az elengedettségre is hatással van. Bizonyos feladatokban pl. középügetés, középvágta elvárás a keret kis mértékben történő tágulása, sőt hiba ennek elmaradása. A támaszkodás folytonossága azonban minden jármódban és feladatban követelmény. Nagyon gyakran előforduló hiba,

hogy a programban a középlépés vagy nyújtott lépés feladatot a lovasok odadobott szárral hajtják végre - keverve a “szárazakat a kézből kiráogatni” feladattal - ezáltal a bíró a lépés aktivitását, ütemét elbírálv a támaszkodás elvesztése miatt akár fél vagy egész ponttal kevesebbet is adhat. (dijlovasedzo.hu)

A 17. ábrán megfelelő támaszkodást látunk, a ló szépen száron megy.

17. ábra

18. ábra

19. ábra

A 18. és különösen a 19. ábrán durván szár mögött lovalgólják a lovat, ami feszes tarkót eredményez és a lónak is kényelmetlen.

2.5.4 Lendület

A LENDÜLET a hátsó lábakból és a farból származó energikus impulzus átvitele a ló egész előre irányuló mozgására. Feltétele az elengedett lengő hát és puha, korrekt támaszkodásban történő járás. A lendület bírálata sok esetben rendkívül relatív. Ami azért nehéz, mert a bíró csak a lóhoz magához tud viszonyítani a lendületesség megállapítása terén, és bár a nagy mozgással rendelkező lovak esetében elég jó elhatárolható a sietség a lendülettől, kisebb

mozgású lovaknál ez kissé feladja a leckét. Lendületre a tolóerő kifejlesztése miatt van szükség, ami a lovat a későbbiekben a hordozóerő kialakítása felé segíti. Feltétele, hogy a ló a hátsó lábaival a súlypontja alá lépjen, ütemességét megtartva, legalább vízszintes egyensúlyt elérve. A lebegőfázissal rendelkező jármódok (ügetés és vágta) bírálata során a hátsó lábak súlypont irányába történő előre lendítése, a mozgás harmonikussága és elasztikussága, a ló egyensúlya segít a lendületesség megítélésében. A lépés emiatt lendület hiányában aktivitással bír, ez mutatja a másik két jármódban is keresett szorgalmasságot, készséget. Az elejére esett ló mozgása nem lehet lendületes, hiszen a rossz egyensúlyi helyzet miatt sietséggel próbál kompenzálni, a hátsó lábak pedig emiatt nem tudnak a súlypont alá lépni, kimaradnak.

A harmadik ami már a hordozóerő fejlesztésének szakasza tartalmazza az egyenesre igazítottságot és az összeszedettséget. Ennek az utolsó két pontnak a fejlesztésével juthatunk el az iskolaegyensúly felé. Ez a kiképzési munka juttatja el a kiképzőt a végcélhoz az átengedőséghez, amely a ló azon készsége, mellyel a lovas segítségeit engedelmesen és készségesen elfogadja. (dijlovasedzo.hu)

2.5.5 Egyenesre igazítottság

Az EGYENESRE IGAZÍTOTTSÁG jelentése, hogy az elülső és a hátsó lábak patanyoma egy vonalba esik, vagyis hossz tengelyével egyenes és ívelt vonalon egyaránt a patanyomhoz igazodik.

2.5.6 Összeszedettség

Az ÖSSZESZEDETTSÉG mind a négy láb egyenletes terhelését, az első lábak tehermentesítését és a hátsó lábak fokozott teherfelvételét jelenti, az elülső lábak ezáltal felszabadulnak és mozgásuk szabadabbá válik. Talán ez a két dolog a végső cél. Mivel minden ló születésétől fogva ferde, a lovas a kezdetektől azon dolgozik, hogy lovát kiegyenesítse és így elérve a tökéletes egyensúlyt, a teljes összeszedettségig erősítse, tornáztassa őt. Az összeszedett jármódok már a könnyűosztály szintű programokban kezdenek megjelenni, igazán azonban középosztálytól válnak hangsúlyossá, hiszen az itt végrehajtandó feladatok (pl. ugrásváltás, oldaljárások) feltétele egy bizonyos fokú összeszedettség. Bírálati szempontból a könnyűosztályban látható összeszedettség még engedékenyebb megítélés alá esik, inkább a kiképzés előrehaladásának helyes irányát hivatott mutatni. Közép- és nehézosztályú

programokban azonban már elvárás a természetes feligazítottság, a bíró a ló mozgásában és egyensúlyi állapotában a “hegyre fel” tendenciát keresi, ami a helyes képzéssel az egyhelyben piaffozó, teljes mértékben ültetett és egyenes ló képét vetíti elő. (dijlovasedzo.hu)

2.6 Mozgást befolyásoló tényezők

Magáról a mozgásról nem lehet beszélni anélkül, hogy ne vegyük figyelembe az azt befolyásoló tényezőket. Ami a mozgáslefolysást befolyásolja az a testfelépítés és a lovagolhatóság. A mozgás minősége és kinézete is változik a ló képzése során, ezt is külön értékelni kell.

Nem szabad egy nagydíjas ló képét rávetíteni egy 4-5 éves lóra, nem ugyan azok az elvárások. A bírálatnál fontos, hogy a mozgásból ered a tartás és nem fordítva. Nagyon világosan kell látni azt, hogy a tartáshibák (például szűk keret vagy ferde tarkó) mind a mozgáslefolysás eredménye. A tartást sokkal egyszerűbb megítélni, mint a mozgást, ami sokkal összetettebb tudást igényel és bonyolultabb folyamat.

A ló lovagolhatósági minőségét három tényező befolyásolja. Első sorban a három alapjármódot kell megítélni (lépés, ügetés, vágta). De a három alapjármód megítélése erősen kötődik más területekhez is. A mozgás minősége az egyik, de ezt nem lehet a testfelépítéstől függetlenül megítélni. Egy olyan ló, aminek alkati problémái vannak (pl. rövid nyak, merev lábak, túl rövid hát...) mindenképp befolyásolni fogja a mozgás minőségét. A harmadik tényező, ami befolyásolja a mozgást a ló temperamentuma. Vannak genetikailag adott tulajdonságok, mint a lustaság, ilyenkor hiába a legjobb testfelépítés és mozgásadottság, ha a ló nem energikus és nem szeret dolgozni.

A ló veleszületett lovagolhatósága a kiképzés során az átengedőséggel lesz finomítva. Meg kell ítélni még az összbenyomást és, hogy milyen szinten tart a képzettség. A bíró legnehezebb dolga a mozgás analízálása. Nagyon fontos, hogy nem szabad a ló testtartása alapján ítélni és csak azt nézni. Fontosabb, hogy a ló dinamikáját nézzük ebből vezetjük le a ló formáját, tartását.

20. ábra

súlypont előrébb kerül és az első lábaknak kell vinni azt a terhet, amit a hátsó lábak nem vesznek fel. A képen bekarikázott rész mutatja mennyire terhelve van az első láb. Ez a tartásban azt jelenti, hogy mélyen van a ló tarkója és beletámaszkodik erősen a lovas kezébe. A ló feltehetőleg nem érzi jól magát.

Nézzük meg a 20. ábrát. Álló kép alapján nehezebb megítélni, hogy megy egy ló, de néhány következtetést le lehet vonni. A hátsó lábakon a szárnak és az első lábakon az alkarnak párhuzamosnak kellene lenni. Ez itt már nem megfelelő. Az első lábak aktivitása sokkal nagyobb, mint a hátsó lábaké, ami nyilván negatív pont. A képen egy piros vonal húzódik le a ló csípőjétől. Azt várnánk el a lótól, hogy túl lépje a vonalat de a képen egyértelműen mögötte marad így nem lesz zárt a mozgás. Ennek a következménye, hogy a

21. ábra

hogy a ló „hegyre föl” mozgást mutatna. A ló nem elengedett tarkóban.

A 21. ábrán első ránézésre azt láthatjuk, hogy nagyon aktív és dinamikus a hátulsó végtag, de ha jobban megnézzük a hátulsó végtag kicsit magasabban van mint az első. A kérdés, hogy ez a dinamika őszinte-e. Itt is elővesszük a csípő vonalat. Ezen a képen az előre lépő hátulsó lábnak ott kéne lenni, ahol az első van. Ennek a dinamikusnak tűnő hátsó lábnak semmi köze az összeszedettséghez. Nem mondható el,

Milyen koncepció alapján ítéljük meg az alapjármódokat. A tértnyerőség is egy fontos pontja a megítélésnek, de ennek a fogalomnak a fontosságát megelőzi az ütemesség és a szorgalmasság. Nem feltétlen nyerő a nagy tértnyerő mozgás.

A mozgásnak van eleje, folyamata és vége. Mindig a ló fejében kezdődik a mozgás. A ló munka kedve különböztet meg egy jó minőségű lovat egy kevésbé jó minőségűtől. Akkor

lesznek megfelelő jármódjai a lónak, ha megvan a hátsó lábak aktivitása illetve a toló- és hordozó erő képessége. Egy jó ló természetéből fogva zártan és „hegyre föl” mozog.

Elkövethetjük azt a hibát, hogy a lónak csak a végtagjait és azok ízületének mozgását ítéljük meg és kihagyjuk a képből a hátnak a szerepét, aktivitását és velemenőségét és azt látjuk, hogy nagyon aktív végtagokkal közlekedik de a nem hátból közlekedő lovaknak a mozgása nem értékes. A hátnak mindenképp be kell kapcsolódnia a mozgásba. Fontos, hogy a ruganyosságért felelős testrészek, mint az inak, szalagok, ízületek rugalmasak, lazák legyenek, mert egy feszes inakkal és szalagokkal rendelkező, nem hajlékony ló nem fog elasztikusan mozogni. Az elasztikus mozgáshoz a gerincnek is rendelkeznie kell ezzel a ruganyos mozgással.

22. ábra

A megfelelő lovagolhatósághoz szükség van egy jó felsővonalra. Emiatt óvatosságnak kell lenni a hátul túlnőtt lovakkal. 5 éves korig normális, ha egy ló hátul túlnőtt általában a nagynövésű lovaknak még több időre van szüksége, de az esetek nagy többségében ezt kinövik a lovak. Azonban ha ez fennáll, nagyon közel van a ló középpontja a marhoz. Bár a keresztcsont és a mar nagyjából vízszintes vonallal összeköthető, az összkép mégis kicsit furcsa, ahogy ezt a 22. ábrán látható. A probléma, hogy a hátsó végtagon a

szár túl hosszú, így biztosak lehetünk benne, hogy ez a ló lépésben az elülső lábaival nagyon korlátozottan tud csak mozdulni. Ideális esetben az elülső lábtöveknek és a csánkoknak egy szintben kéne lenniük.

2.7 Jármódok

2.7.1 Ügetés

Kíváncsi egy természetes, rugalmas alapügetés. Az alapügetést egy alapponttal bírálják, ami a középügetésnél vagy lépések nyújtásánál csökkenhet vagy növekedhet, tehát az alapügetést kell először elbírálni, ezt nem befolyásolhatja a közép ügetés. A bírálati szempontok a rugalmasság, egyenletes tempó, egyensúly, térnyerőség, lendület és a tolóerő, illetve fontos hangsúlyozni az elasztikusságot és az elengedettséget de ezt az elengedettséget úgy kell értelmezni, hogy egy pozitív feszültség legyen. Fontos megjegyezni, hogyha túl gyors tempóba mutatják be a lovat az csökkentheti az adható pontszámot, ezzel lehet valamilyen hibát próbálnak elfedni, mint például az ütemtelenség. Szintén negatív, ha feszes léptekeket látunk feszes hátból, illetve súlyos hiba ügetésnél, ha van olyan pillanat amikor csak egy lábán támaszkodik a ló, mint a 23. ábra.

23. ábra

24. ábra

25. ábra

26. ábra

A 24.,25.,26. ábrákon helyes ügetést látunk. Párhuzamosak a lábszárak és zártan mozog a ló, jól láthatóan át fogja lépni hátsó lábaival az elülső lábak patanyomát. „Hegyre fel” mozog jó a vállszabadsága.

2.7.2 Vágta

A vágtaival kapcsolatos elvárások a háromüteműség, tértnyerőség, lendületesség, legyen tolóerő és tetten érhető háttevékenység illetve elengedett és elasztikus legyen. Hiba, hogyha a háromüteműség hibás, ha többször átugrik a ló vagy keresztezik, merevek a hátsó lábak vagy feszes háttal közlekedik, illetve ha rövideket és laposakat ugrik, siet.

A háromüteműség akkor biztos, ha az átlós lábpár egyszerre ér talajt. Egy magas tempójú vagy egy jó „hegyre föl” vágtnál előfordulhat, hogy a hátsó láb egy hajszállal előbb ér talajt de ez még jó háromüteműségnek fogható fel.

27. ábra

A 27. ábra egy jó háromütemű vágta mutat. A hibás négyütemű vágta akkor következik be, hogyha az átlós lábpárból az elülső láb érne talajt először.

28. ábra

A 28. ábrán a „hegyre föl” tendencia nagyon jól látható. Láthatjuk, hogy a hátulsó láb fog először talajt érni, zártan, aktívan mozog és súlypont alá lép. Ezt a vágót nagyon pozitívan kell értékelni.

2.7.3 Lépés

A lépés elvárásai, hogy elengedett legyen, biztos négyütemű és aktív. A legfontosabb az ütemesség majd a szorgalmasság és végül a térnyerőség. A legnagyobb hiba, ha ismétlődő ütemtelenségek vannak, esetleg elmegy addig, hogy a ló passzban kezd járni. Negatív még ha a ló siet, pattogva lép, illetve ha az látjuk, hogy a vállai kötöttek és nem tud az elülső lábaival megfelelően előrelelendíteni. A lépést mindenképp, úgy kell bemutatni, hogy a ló kapcsolatban van a lovassal, tehát egy minimális támaszkodás szükséges.

29. ábra

Ha ilyen párhuzamos lábakat látunk, akkor a ló passzban lép. A passzban járás, mint helytelen lábsorrend a lókiképzés egyik legnagyobb hibája. Legtöbbször lépésben látható, bár létezik vágóban is. Lépésben akkor beszélünk passzban járásról, ha az egyoldali lábak egyidejűleg, vagy közel egyidejűleg lendülnek előre, azaz a ló feladja a tiszta négyütemű mozgást. Lépésben ugyanis a patadobbanásoknak teljesen

egyenletesen kell hallatszania, a dobbanások közötti időknak egyenlőeknek kell lenniük. (zablaeskengyel.blog.hu)

Ha a ló aktívan lép, akkor amikor az elülső végtagok előre lendítenek, akkor a ló feje és nyaka lesüllyed, amikor pedig talajt fognak és megtámasztanak, akkor megemelkedik a nyak és a fej és ez egy jobbra-balra ingadozó mozgással is párosul ezáltal keletkezik az a bólintás amit látni szeretnénk egy aktív lépéskor, ez azonban csak hosszú száron szabad lépésben valósulhat meg. Ugyan ezt nézzük

30. ábra

hátul is, az a láb amelyik lendít előre azon az oldalon a ló csípője emelkedik és az ágyéki csigolyák meghajlanak, amikor pedig leteszi a lábát az ellenkezője történik. Ha felülről néznénk ilyenkor a lovat egy kígyózó mozgást látnánk a gerinc mentén. Ha ez a kígyózó mozgás nincs és az ágyéki csigolyák nem hajlanak, akkor lép a ló passzba. Ezt a hibát nem egyszerű kijavítani.

2.8 Lovagolhatóság

Olyan lóra van szükség, amiben megvan a dolgozni akarás, megbízható és különböző terhelésnél és környezeti hatásoknál is ugyan úgy képes dolgozni, ugyan úgy kontrolálható. A lovagolhatóság a lóval született tulajdonság, az átengedőség viszont képzés során érhető el, ha mindkettő megvan egy lóban azzal nyert ügyünk van. A lovagolhatóság vizsgálatánál lehet kérni a lovastól „szárat a kézből kiráogatni” feladatot de ez nem minden esetben mutat valós képet, ehelyett inkább a mozgás jellemzőit kell nézni, mert a ló mozgása sokat elárul.

2.9 Mozgás jellemzői

A mozgás jellemzői az ütembiztosság, egyértelmű elengedettség, mélyen és jól előre lépő hátulsó láb és a természetes zártság. Megindulásnál energikus, tértnyerő, kerek íven lép, illetve szép izomtónusok és rugalmas lengő hát jellemzi.

Az átengedőség egy jobb jármódminőséghez vezet. Legfontosabb kritériuma az ütemesség. Az ütem időbeli-és térbeli egyenletesség egy tempón belül. Jó ütemességnél a különböző iramok között csak a térbeli egyenletesség változik az időbeli nem. Az átengedőséget jól

vizsgálhatjuk akkor, ha a lovat egy magasan összeszedett jármódból, mint a piaffe (31.,32.,33. ábra) vagy passage arra kérjük, hogy egy másodperc alatt mennyen át szabad lépésbe, ami egy nagyon laza és elengedett állapot vagy akár fordítva, egy laza és elengedettebb egy magasan összeszedett jármódba és, ha ezt megfelelően teljesíti, akkor az a ló biztosan átengedő és elengedett.

31. ábra

32. ábra

33. ábra

2.10 Hibás mozgások

Hibás mozgásnak számít, ha a ló hátsó lábaival belecsapkod az elsőbe, mivel ilyenkor hiányzik a koordináció az előlő és hátulsó lábak között, illetve ha hátul szélesen közlekedik, vagy ha ferde a ló illetve ha az elejére kerül.

Szabálytalan mozgásforma továbbá a **hadonászó mozgás**, amikor a paták befelé domborodó ívben mennek előre, ha **kaszáló a mozgás**, tehát a paták kifelé domborodó ívben mennek előre, ha **lapátoló a ló**, azaz a patáit a felemelés pillanatában bokából kifelé fordítja, s a pata talpi része hátulra és oldalra szembetűnik, ha **keresztelő a járás**, tehát a négy patanyom csaknem egy egyenesbe esik, továbbá **csavaró járás**kor a pata felemelése előtti pillanatban a csánkját és a patáját befelé, vagy kifelé megcsavarja, ha **bevág a ló**, tehát a hátulsó patájával az előlő láb talpát, sarokvánkósát, csüdjét, bokáját, vagy esetleg lábszárának hátulsó élét megüti (ha patkolt a ló, s minden lépéskor a patkót éri a bevágás, kellemetlen, kovácsoló hangot hallunk). A rövid pontyhátú ló is bevág. Akkor is bevághat egy ló, ha a munkában hamarabb fáradó elejét a munka későbbi folyamán a hátulsó patával eléri, és ha **bokázik a ló**, azaz a mozgás közben az ellenoldali láb patájával bokáját, csüdjét, pártaszélét, vagy patáját üti meg (és ki is sebesíti).

Nem kedvelt a nagyon alacsony járást, mert nagy a botlás veszélye, a nagyon magas járás meg

nem elég haladó, ám mutatós. A tipegő járás rövid léptű, a vontatott és kötött mozgás nem elég térélelő. Szinte mindegyik lófajta szelektálásában nagy súlyt helyeznek a lendületes, rugalmas mozgásra. S mivel azt tapasztalták, hogy a lendületes lépés ugyanilyen jó irányában befolyásolja az ügetést és a vágta mozgást is, így a lépés megítélése fokozott szigorral történik. (boboszik.gportal.hu)

3. Saját vélemény, javaslatok

A sportló bírálatoknak és mozgásbírálatoknak a célja, hogy hosszú hasznos élettartamú sportlovakat tenyészünk, amelyek alkalmasak a legmagasabb szintű sportra is. Ezért fontosak a tenyészszelektációk, és én javasolnám minden lovakkal foglalkozó embernek, hogy járjon ilyen eseményekre, ahol sok jó lovat lehet látni, és ebből tanulva később ő is különbséget tud tenni jó és rossz, értékes és értéktelenebb ló között. Kezdőbb vagy hobbi lovasoknak is ajánlott megismerni a lovak mozgáskultúráját, ezáltal jobb kapcsolatot alakíthatnak ki velük, jobban megértik őket és a működésüket és a későbbiekben sikerebben dolgozhatnak együtt, ha sok jó példát látnak maguk előtt egy helyes út fog kirajzolódni, ami lónak és lovasnak is kedvező. Azért is fontos egy lovasnak tájékozottnak lenni ebben a témában, hogy az általa lovagolt lovakat a helyes irányba tudja képezni, mert egy rosszul lovagolt lónak csökkenhet az értéke (pl. ha sokáig túl feszes kézzel lovagolnak egy lovat, akkor a lónak kemény lesz a szája és később nehezebben lesz fordítható, állítható vagy hajlítható). Hasznos, ha az ember ismeri a lova viselkedését, mivel ha bármi eltérést mutat a ló, azzal lehet valami egészségügyi problémát próbál jelezni (pl. ha valamelyik kézre nem szeretne beugrani vágta, úgy hogy eddig nem volt ezzel probléma, akkor lehet, hogy az a lába fáj, vagy ha felszálláskor mindig ellép pedig türelmesen szokott állni, akkor hátfájásra gyanakodhatunk)

4. Összefoglalás

Fontosnak tartom, hogy akik a lovassportokba, lókiképzésben vagy tenyésztésben tevékenykednek tájékozottak legyenek ebben a témában és különbséget tudjanak tenni egy értékes, korrekt és egy kevésbé jó mozgás között. Mivel, ahogy a legelején említettem egy ló legfőbb haszna a mozgás, ezért ha nincs egy szabályos mozgása a lónak úgy kevésbé használható, így értéktelenebb, ez különösen a tovább tenyésztésnél kerül előtérbe. A jövőben is igyekszem majd tovább tájékozódni a témában, annak érdekében, hogyha hasonló területen helyezkednék el, hitelesen és magabiztosan tudjak helytállni.

5. Irodalomjegyzék

5.1. Felhasznált források

- **Lovasok.hu** <https://www.lovasok.hu/lotenyesztes/a-lo-bemutatasa/>

2024.03.29.

- **Lovas-akademia.webnode.hu** <https://lovas-akademia.webnode.hu/news/a-lo-testenek-biralata/>
<https://lovas-akademia.webnode.hu/news/a-lo-kullemet-befolyasolo-tenyezok/>

2024.03.29.

- **Lovaskalendárium.com** <https://www.lovaskalendarium.com/news/a-lo-biralatanak-elofeltetelei/>

2024.04.02

- **dijlovasedzo.hu** <https://dijlovasedzo.hu/blog/post-3/>

2024.04.02.

- **lovaglasmuveszete.blog.hu**
https://lovaglasmuveszete.blog.hu/2018/12/03/a_kikepzesi_skala_es

2024.04.02.

- **hobbiallat.hu** <https://hobbiallat.hu/igy-tortenik-a-lovak-elbiralasa-kullem-es-mozgas-alapjan/>

2024.03.29.

- **zablaeskengyel.blog.hu** https://zablaeskengyel.blog.hu/2016/08/29/paszban_jaras

2024.04.02.

- **boboszik.gportal.hu** <https://boboszik.gportal.hu/gindex.php?pg=23825008>

2024.04.02.

- **Nemzeti lovarda szakmai napja: A modern sportló mozgásának értékeléséről**
<https://nemzetilovarda.hu/esemenyek/szakmai-nap-a-modern-sportlo-mozgasanak-ertekeleserol/>

2024.03.29.

5.2. Ábrajegyzék

1. ábra: 4. oldal
2. ábra: 4. oldal
3. ábra: 6. oldal
4. ábra: 6. oldal
5. ábra: 6. oldal
6. ábra: 8. oldal
7. ábra: 8. oldal
8. ábra: 9. oldal
9. ábra: 9. oldal
10. ábra: 10. oldal
11. ábra: 11. oldal
12. ábra: 12. oldal
13. ábra: 12. oldal
14. ábra: 13. oldal
15. ábra: 13. oldal
16. ábra: 14. oldal
17. ábra: 17. oldal
18. ábra: 17. oldal
19. ábra: 17. oldal
20. ábra: 20. oldal
21. ábra: 20. oldal
22. ábra: 21. oldal
23. ábra: 22. oldal
24. ábra: 22. oldal
25. ábra: 22. oldal
26. ábra: 22. oldal
27. ábra: 23. oldal
28. ábra: 24. oldal
29. ábra: 24. oldal
30. ábra: 25. oldal
31. ábra: 26. oldal
32. ábra: 26. oldal
33. ábra: 26. oldal

HALLGATÓI NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Právics Rebeka
A Hallgató Neptun kódja: H9AJOD
A dolgozat címe: A ló mozgásbírálata
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Élettani és Takarmányozástani Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Takarmányozástani és Takarmányozás-élettani Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védelmet követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelté után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: Pilisjászfalu, 2024.04.18.

Právics Rebeka

Hallgató aláírása

KONZULENSI NYILATKOZAT

MATE Szervezeti és Működési Szabályzat

III. Hallgatói Követelményrendszer

III.1. Tanulmányi és Vizsgaszabályzat

6.13. sz. függeléke: A MATE egységes szakdolgozat /
diplomadolgozat / záródolgozat / portfólió készítési útmutatója

4.1. sz. melléklete: Konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Právics Rebeka (név) (hallgató Neptun azonosítója: (H9AJOD) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót¹ áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő
védésre javaslom / nem javaslom².

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem^{*3}

Kelt: Keszthely, 2024. április 8.

Dr. Bartos Ádám
egyetemi docens
belső konzulnes

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő aláhúzendő.

³ A megfelelő aláhúzendő.